

Afwegingskader Sociaal Domein Woonzorginitiatieven in Veldhoven

Inleiding

Ook Veldhoven heeft te maken met vergrijzing, tekort aan woonplekken voor (onder meer) jeugdigen, decentralisatie van zorgtaken naar gemeenten en extramuralisering van zorg. Er is sprake van een sterk groeiende behoefte aan zorg en ondersteuning in de eigen woning, een toenemende vraag naar geschikte woningen en naar andere woonvormen. Tegelijkertijd is een afname van het aantal mantelzorgers per persoon en krapte op de arbeidsmarkt voor zorg- en welzijnspersoneel te verwachten. Gemeenten zijn, gegeven de vele partijen en belangen, de regisseur in deze brede maatschappelijke opgave.

Veldhoven werkt aan deze opgaven door het opstellen van een visie op wonen en zorg. Deze wordt in de loop van 2022 vastgesteld (als onderdeel van de woonvisie). Ook nu al ontvangen de gemeente en andere partners op het gebied van wonen en zorg regelmatig signalen en verzoeken van initiatiefnemers bij het realiseren van een woonzorgconcept. In afwachting van een vastgestelde woonvisie is op korte termijn een vastgesteld afwegingskader Sociaal Domein nodig. Initiatieven kunnen wel beoordeeld worden met criteria vanuit het ruimtelijk domein¹, maar de gemeente heeft geen vastgesteld afwegingskader vanuit het sociaal domein. De gemeente wil kunnen beoordelen of een initiatief bijdraagt aan het oplossen van de woonzorgvraag van specifieke doelgroepen. Daarvoor zijn handvatten nodig om vanuit de sociaal-domein-invalshoek te kunnen bepalen of een initiatief bijdraagt aan die oplossing. Als een initiatief bijdraagt aan de oplossing van de woonzorgopgaven, dan volgt een positieve beoordeling om dit initiatief mogelijk te maken en te faciliteren². Zo niet, dan kan op basis van een goede argumentatie advies volgen om het initiatief aan te passen naar een concept dat wel een bijdrage levert. Of er volgt advies om geen medewerking te verlenen aan het initiatief. Dit advies vanuit het sociaal domein is te beschouwen als een deeladvies. Voor de eindbeoordeling van een initiatief worden ook andere invalshoeken en criteria meegewogen.

Dit afwegingskader geeft de mogelijkheid om te reageren op initiatieven die binnenkomen. De woon(zorg)visie is leidend in de afwegingen die gemaakt worden. Daarnaast geeft de woon(zorg)visie inzicht in welke vormen van woonzorgconcepten we zelf actief willen bevorderen, omdat er anders onvoldoende in de behoefte/woonzorgopgave wordt voorzien.

Gemeente als regisseur

De gemeente is in het sociale domein instrumenteel beperkt om te bepalen of een voorziening ook daadwerkelijk gerealiseerd wordt. Doorgaans zijn de financiers uit de zorgsector (zorgverzekeraars, zorgkantoor) het meest bepalend. Ook de keuze van investerende partijen ligt buiten de gemeente. Programma's voor sommige vormen

¹ Denk aan stedenbouwkundige aspecten, bestemmingsplannen, vergunningen, duurzaamheid, groen- en omgevingseisen, woonvisie, prestatieafspraken, huisvestingsverordening.

² De wijze van faciliteren is afhankelijk van het soort initiatief. Met faciliteren wordt niet bedoeld op het verstrekken van middelen of subsidies.

van zorg worden regionaal bepaald en zijn dus niet direct te beïnvloeden door de gemeente. De gemeentelijke beoordeling van een initiatief is dus nooit het laatste woord. Het hanteren van een afwegingskader zorgt wel voor een betere en transparantere dialoog tussen de betrokken partijen en geeft de gemeente daarmee sturingsmogelijkheden en de rol van regisseur.

Ambtelijke beoordeling

Er zijn allerlei vormen waarin en momenten waarop de gemeente kennisneemt van of betrokken wordt bij een woonzorgproject. Bijvoorbeeld een verkennend gesprek om na te gaan welke mogelijkheden er in de gemeente zijn; een principeverzoek; een vraag van een zorginstelling aan een woningcorporatie; een vergunningsaanvraag. Het vaststellen van (een werkwijze met) een afwegingskader betekent dat bij elk woningbouwinitiatief, als het maar enigszins ook een zorgcomponent bevat, ook betrokkenheid, begeleiding en beoordeling vanuit het sociaal domein moet zijn. Dit vraagt om een gestructureerde aanpak en het opvragen en beoordelen van informatie in de juiste fase. Dit krijgt vorm door het vaststellen van de elementen waarop de beoordeling plaatsvindt, het vastleggen in werkproces en het hanteren van een beoordelingsinstrument..

De werkwijze en het beoordelingsinstrument om deze ambtelijke sociaal-domein-gerelateerde afweging op het juiste moment, met de juiste mensen en op de juiste manier plaats te laten vinden, worden vastgelegd in werkafspraken en zijn opgenomen in bijlagen 1 en 2.

Het afwegingskader, gebaseerd op bestuurlijke doelen en uitgangspunten

In onderstaand afwegingskader zijn de bestuurlijke doelen ten aanzien van het sociaal domein beschreven, waarmee initiatieven van woonzorgprojecten worden beoordeeld. Met dit afwegingskader worden zeker geen nieuwe regels en protocollen geïntroduceerd. De elementen zijn gebaseerd op vastgesteld beleid op het gebied van onder meer Maatschappelijke Participatie, Beschermd Wonen, Jeugdhulp, buurt- en wijkgericht werken, Inclusie-agenda en programmabegroting.

Dit kader van bestuurlijke doelen is geen afvinklijst of een lijst waarmee initiatieven punten en een eindscore kunnen behalen. Het geeft wél handvatten om een beoordeling te doen en te onderbouwen. Zo kan dit kader op verschillende manieren gebruikt worden. Het kan dienen als input voor een constructief gesprek met initiatiefnemers, voor concrete plannen of plannen die nog helemaal in de beginfase zijn. De onderwerpen uit dit kader kunnen een aanmoediging zijn om een initiatief verder te ontwikkelen; het maakt concreet welke aspecten de gemeente als meerwaarde beschouwt.

Elk initiatief wordt beoordeeld op de mate waarin het bijdraagt aan de doelen en uitgangspunten zoals benoemd in onderstaand kader:

Doelen en uitgangspunten afwegingskader Sociaal Domein

Mensen kunnen zo lang mogelijk zelfstandig en geschikt wonen. Dit hoeft overigens niet altijd te betekenen dat ze altijd in de eigen woning blijven.

De periode waarin jeugdigen indien noodzakelijk niet in hun eigen ouderlijk huis wonen, is zo kort mogelijk.

De toegang tot zorg is laagdrempelig en dichtbij georganiseerd.

Mensen kunnen succesvol (re-)integreren in de samenleving.

De ambities en uitgangspunten van de Inclusie-agenda worden nagestreefd om te waarborgen dat (iedereen en dus ook) mensen met een beperking zelfstandig en op voet van gelijkheid kunnen meedoen in de samenleving. "Aanpassingen om Nederland toegankelijker te maken zijn geen extra service maar moeten een vanzelfsprekendheid zijn. Toegankelijkheid is de norm en ontoegankelijkheid de uitzondering". Van belang is ook het credo om met ervaringsdeskundigen te praten. "Not about us without us."

Maatschappelijke participatie wordt bevorderd door ons te richten op de 6 V's:

- Verbonden: we kennen elkaar en helpen elkaar;
- Vertrouwd: we kunnen ons zelf zijn en worden serieus genomen;
- Vlakbij: we kennen de weg naar voorzieningen in de buurt;
- Vindingrijk: we gebruiken de slimste hulpmiddelen;
- Voorkomen: we treden preventief op;
- Vooruit: we pakken samen door.

Wijken kennen voldoende draagkracht. Er is een balans tussen de draagkracht en de draaglast waarmee een wijk te maken krijgt als gevolg van het huisvesten van specifieke doelgroepen.

We streven naar goede spreiding van voorzieningen en gemengde wijken met een mix van bevolkingsgroepen en leefstijlen. Hiermee wordt voorkomen dat er kwetsbare buurten en te grote druk van kwetsbare groepen ontstaat. Gemixte bevolkingsgroepen betekent ook een gemixte zorgvraag.

De infrastructuur van de buurt/wijk is helpend aan langer zelfstandig wonen. Dit betekent aan de ene kant woonvoorzieningen creëren daar waar de faciliteiten zijn; aan de andere kant faciliteiten zodanig spreiden dat meer wijken en buurten geschikt worden voor langer zelfstandig of geclusterd in die buurt blijven wonen en voor op- en afschalen van de zorg.

De ambities en uitgangspunten ten aanzien van Beschermd Wonen onder de Wmo worden nagestreefd zoals vastgelegd in de Regiovisie Beschermd Wonen 2022-2026. Hiermee wordt de beweging van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis bevorderd.

De ambities en uitgangspunten uit het Ambitie Akkoord Wonen van 'Een 10 voor de Jeugd' worden nagestreefd. Hiermee wordt de beweging in de jeugdhulp van intramuraal naar gezinshuizen naar pleeg/gezinszorg of andere zo-thuisnabij-mogelijke zorg bevorderd.

Er wordt een oplossing gezocht voor de (woonzorg)behoefte van de Veldhovense inwoners. Daar waar het een regionale behoefte en lokaal-overstijgende zorg betreft, wordt met de betrokken regio opgetrokken om te voldoen aan de regionale behoefte.

Er is een evenwichtige spreiding van woonzorgvoorzieningen binnen de gemeente en ten opzichte van de regionale spreiding van voorzieningen, binnen de bedoelde doelgroepen, maar ook tussen de verschillende doelgroepen.

We bevorderen van multifunctioneel gebruik van maatschappelijk vastgoed, zowel van de woonzorginitiatieven zelf als van het maatschappelijk vastgoed in de nabije omgeving.

Een woonzorgconcept heeft ook meerwaarde voor de buurt, bijvoorbeeld door gemeenschappelijke ruimten beschikbaar te stellen/open te stellen of door kennis beschikbaar te stellen van omgaan met de doelgroep aan anderen in de buurt/wijk die hiermee te maken krijgen.

Er is betrokkenheid van de buurt en omwonenden in de planfase én tijdens de gehele ingebruikneming van een woonzorginitiatief.

Er is sprake van een multidisciplinaire aanpak, waarbij de juiste beleidsterreinen betrokken worden in de diverse fasen. Dit is afgestemd op de doelgroep en het betreffende woonzorgconcept.

We geven vorm aan de gebiedskaders vanuit de (ontwerp)Omgevingsvisie op dit terrein, zoals:

- Inzet op gedifferentieerde wijken en inclusieve woonmilieus, met een grote draagkracht, door een sterke sociale cohesie waarin ook kwetsbare mensen zich staande kunnen houden en ontwikkelen.
- Gebiedsgerichte aanpak per wijk met een koppeling van maatschappelijke en ruimtelijke opgaven
- Bieden van ruimte voor nieuwe woonconcepten, gericht op doorstroming, passend bij de maat en schaal van de wijk.
- Goed bereikbare maatschappelijke-, zorg- en dagelijkse voorzieningen.

In de programmabegroting 2022 staan hierover in de programma's 'Sociaal Domein' en 'Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing':

- Binnen het sociaal domein streven we naar het stimuleren van preventie, positieve gezondheid en normaliseren. We willen dat iedereen kan meedoen en een goede plek heeft in de samenleving. We streven naar een goede verbinding tussen sociaal en medisch domein.
- Ook de bestaande wijken staan onder druk. Meer kwetsbare mensen wonen (zelfstandig) in de wijken. Mensen vanuit verschillende achtergronden en culturen wonen bij elkaar. We willen dat iedereen fijn samen kan wonen in onze wijken. Inwoners ervaren zo min mogelijk overlast en zo veel mogelijk inclusiviteit. Ook vanuit het woonbeleid dragen we daaraan bij. Door ook te investeren in de openbare ruimte en mobiliteitsoplossingen versterken we de wijken en worden deze toekomstbestendig.

Het vervolg van een beoordeling

Op basis van deze beoordeling wordt een (deel)advies opgesteld ten behoeve van de vervolgstappen met de initiatiefnemers. Dit advies maakt onderdeel uit van een totaaladvies, waarbij ook input vanuit andere beleidsterreinen en regelgeving wordt meegenomen en geïntegreerd. Het advies geeft voor het sociaal domein input voor constructief contact en vervolg over onder meer de mogelijkheden in de gemeente, informatie voor de initiatiefnemer over op welke doelgroep het initiatief gericht kan worden, de omgevingsaspecten waar rekening mee moet worden gehouden, hoe de omgeving goed betrokken en benut kan worden, of om een geschikte(-re) samenwerkingspartner te kiezen.

Een (positief) advies op deze aspecten wordt altijd meegenomen in de integrale afweging vanuit de gemeente over een nieuw initiatief. Verschillende adviezen vanuit de gemeentelijke organisatie leiden na een belangenafweging tot een totaaladvies over een initiatief of besluit op een verzoek. Daarvoor worden de adviseurs vanuit het sociaal domein aangehaakt op de bestaande werkwijzen rond bijv. vergunningaanvragen en principeverzoeken.

Dit deeladvies kan verschillende vormen hebben:

- ✓ Advies vanuit de sociaal-domein-invalshoek of de gemeente wel/niet/onder voorwaarden met dit initiatief door wil gaan of er medewerking aan wil verlenen;
- ✓ Advies op aspecten die nu nog niet voldoende scoren, maar wel aangepast kunnen worden. Het advies geeft aan op welke punten eventueel bijstelling of aandacht nodig is, waardoor het plan wel een positieve beoordeling krijgt of de initiatiefnemer het initiatief verder kan verbeteren;
- ✓ Vervolgadvies over het vastleggen van afspraken met de initiatiefnemers en het betrekken van andere partijen als het woonzorginitiatief daadwerkelijk vorm gaat krijgen, zoals buurt, veiligheidspartners, GGZ-kwartiermaker, wijkcentra, MEE, etc.
- ✓ Voorstellen voor de vervolgstapen zoals vervolgoverleg om na te gaan of voorgestelde aanpassingen naar wens zijn gedaan; afspraken over het betrekken van buurt, andere partners, communicatie, etc. in de realisatiefase.

Tenslotte

Bovengenoemd afwegingskader is gebaseerd op de op dit moment (januari 2022) geldende bestuurlijke doelen en uitgangspunten. In de loop van de tijd kunnen deze veranderen of bijgesteld worden. Afhankelijk van de koers en ambities van de gemeente, van maatschappelijke en demografische ontwikkelingen, maar ook onder invloed van technologische of economische ontwikkelingen. Daarom zullen regelmatig opnieuw de bestuurlijke doelen, die gebruikt worden bij de beoordeling van deze initiatieven, en vanzelfsprekend ook het aangepaste afwegingskader, vastgesteld worden.